

M E R K A T A R I T Z A R E N M O K A D U A

Helburua:

Esperientziari lotutako dinamikari jarraituz, gaur egungo nazioarteko merkataritzara hurbiltzea. Prezioa, balioa eta bien arteko erlazioa bereiztea. Injustizia esperimentatu, analisi sistematikoa ezarri ulertzen saiatu, eta konponbideak gauzatzea.

Prestaketak:

Aldez aurretik askaria edo gosaria egingo dugula esan, baina xedea azaldu gabe. Osagarriak aurrekontua erabiliz eros ditzakegu, edo ikasle bakoitzari zerbait ekar dezala eskatu. Eguna iristen denean, modu erakargarrian prestatu: zukuak, ura, ogitartekoak, ogitarteko erdiak, pastela zatika, etab: platerak, edalontziak eta ezpain-zapiak. Eta honela esango dugu: "Jan egingo dugu, baina irabazi egin behar dugu janaria; jan eta edan ahal izateko, lan egin beharko dugu".

Antolakuntza:

25 bat kide dituen gela batean, bi talde antolatuko ditugu: %20, faboratuak izango dira (5 ikasle); %80 ez-faboratuak (20 ikasle). Faboratuak 10 cm-ko aldeak dituen triangelu aldeakideak egin behar dituzte; ez-faboratuak, 10 cm-ko ertzak dituzten tetraedroak. Arbelean erakuts daiteke figura horiek nola egin (konpasa erabiliz). Triangeluak, ebakita; tetraedroak, zeloz itsatsita. Behar duten materiala edukiko dute bi taldeek: erreziklatzeko paper erabilia, erregelak, konpasak, lapitzak, artaziak, eta zeloa (tetraedroak egiteko).

Garapena:

15 minututan egingo dituzte figurak. Denbora hori amaituta, aldez aurretik eginda dauzkagun prezioen zerrendak esekiko ditugu, esanez: "Zabalik dago taberna. Edateko edo jateko, zerbaiten truke alda dezake talde bakoitzak bere produkzioa. Etorri aurretik, ados jarri".

Prezio posible batzuk (ikasleen trebetasunaren arabera)

Edalontzi bat zuku: 6 unitate	Edalontzi bat ur: 4 unitate
Ogitarteko erdia: 5 unitate	Ogitartekoa: 8 unitate
Pastel-zatia: 5 unitate	

Unitateen truke emango da janaria. Beraz, berdin dio triangela egin edo tetraedroa izan. Ikasleek protesta egingo dute, jakina: "Horrek ez du balio", "Ez dago eskubiderik", etab. Bestela, probokatu egin beharko dugu: "Konforme?" Erreakzioa izan eta gero, elkarrizketari ekingo diogu (jan aurretik edo ondoren, erreakzioa zein den).

ELKARRIZKETARAKO ILDOAK

Zergatik diogu "ez du balio" edo "ez dago eskubiderik"?: Ikasleek ondorioztatu beharko dute ez dela gauza bera triangela edo tetraedroa egitea?

Zergatik ez da gauza bera triangela edo tetraedroa egitea?: Ikasleek berehala ikusiko dute zailagoa dela tetraedroa egitea. Ahalegin handiagoa eta denbora gehiago eskatzen du. Denbora berebetean triangela gehiago egin daitezke. (Erlazioa 4:1 da gutxi gorabehera).

Justua izateko nola izan beharko luke? Ikasleek "ebaluazio proportzionala", baliokidetasuna behar dela ikusi behar dute. Batek 30 triangela egin baditu 15 minututan, eta beste batek denbora berean 5 tetraedro, erlazioa 1 tetraedro = 6 triangela da.

Nork eragin du injustizia? "Irakasleak, berak finkatu baititu prezioak", esan beharko lukete ikasleek.

"Ni justua izan naiz, prezio berberak ipini ditut denentzat", esango du irakasleak. Eta ikasleek erantzun: "Ez duzu kontuan hartu lan bakoitzaren balorazio erreala".

Zer alde dago, beraz, balioaren eta prezioaren artean?: Egiten kostatu denaren arabera edota premiak asetzeko duen gaitasunaren arabera neurtzen dela produktu baten balioa ikusi beharko lukete ikasleek. Produktua eskuratzeko ordaindu behar den dirua da prezioa. Adibidez: urak oso balio handia dauka eta oso prezio txikia. Diamante batek prezio handia eta balio eskasa. Arbelean jarriko dira adibideak, eta horma-irudia egingo da gelan esekitzeko.

Bukatzeko, gogoeta egingo dugu. Pentsa dezagun erosten ditugun gauzez. Zuzen baloratu ondoren jartzen al dira erosten ditugun gauzen prezioak? Adibidez, azter dezagun kafea. Amaitzeko, bi galdera egingo ditugu norberak erantzuteko: Nola sentitu zara prezioak ikusi dituzunean? Zer ondorio ateratu duzue jardueratik?

2 KAFEAREN IBILBIDEA, EKOIZLEARENGANDIK GEUREGANAINO

Helburuak: ekoizlearengandik kontsumitzailearengana doan ekoizpen-katearen konplexutasuna ezagutzea. Kate horren zati bakoitzak zer nolako eragina duen kafe-paketearen prezioan ezagutzea. Kasu askotan, kafearekin zerikusia duen edozer menderatzeko, nazioarteko enpresa handiek kate horren zati osoak bereganatu dituztela jabetzea. Herrialde ekoizleak planisferio batean kokatzea.

Deskribapena: irudi baten laguntzaz, kafearen ibilbide luzea egingo dugu, eta zenbat bitartekari dauden ikusiko dugu. Herrialde ekoizleak aipatuko ditugu, planisferioan kokatu ahal izateko.

Orientabideak: ekoizlearengandik geureganainoko bidea egin, geuri dagokigun eginkizuna nabarmenduz, honako bagoi hauek dituen trenetik tiratzea: kafea landu gabe erosten dituzten merkatariak eta bitartekariak; azala kentzea, ohiz abiapuntuan egiten dena; esportazioa; produktua Europara iristea; xigortu eta enpaketatzeko lana; marka, logoa; banaketa eta salmenta dendetan. Ehunekobesteak (%k) zer esan nahi duen berrikusi. Kafe-paketea hurbilagotik aztertu, etapa bakoitzean protagonistak jasotzen duena argiago ikusteko. Hori egitean konturatuko gara, multinazional izeneko enpresa handiak daudela, katearen zati asko menderatzen dituztenak.

Puntu horretatik aurrera, planteatzen has daiteke, gauzak horrela izan behar duten edo beste modurik ez dagoen.

3 EKOIZLE TXIKIAK

Helburua: kafearen prezioaren jaitsierak nekazari ekoizleentzako dituen ondorio negatiboak identifikatzea.

Deskribapena: Adibide erreal bat jarritz, ekoizle txikien egoera aztertu –adibidez, Taturen kasua–; kafearen garapen-kurba baten azterketa egin, kafearen prezioaren garapena ikusi (1998tik 2000ra) eta nekazarien diru-sarreraren beherakadaz jabetzeko. Komikiari erreparatzeak bitartekariaren eginkizunaz jabetzen lagunduko digu. Kafearen prezioaren kurbak nahiz komikiak 2. jarduerako irudian azaltzen dira.

Orientabideak: hasierako jokoarekin parekatu behar da. Tetraedroak egiten zituztenek janari gutxi eskuratu zuten, beren produktua ez baitzegoen ondo baloratuta. Horixe bera gertatzen zaie kafe-ekoizle txikiei. Kafearen hazkunderaren etekinak modu injustuan banatzen dira, eta nekazariak dira gutxien hartzen dutena. Horregatik, milaka familiek ezin dute beren premia nagusiak bete: elikadura, osasuna, hezkuntza.

ZER EGIN DEZAKETE KAFE-EKOIZLE TXIKIEK BEREN EGOERA EKONOMIKOA HOBETZEKO?

Helburua: ikusi ditugun ez bezalako alternatibak proposatzea. Aldatzen zailak diren egoerak badaudela konturatzea, baina erabat aldatzerik ez badago ere, aldakuntza sakonak egin daitezkeela jabetzea.

Deskribapena: lehenik eta behin, haurrei egoera aldatzeko proposamenak egitea eskatu haurrei. Honako ideia hauek eman ahal zaizkie lagungarri modura: neska-mutil batek arazo bat daukanean, bere kabuz konpontzen saiatzen da; baina arazoa gelan dauden guztiena denean, zer egiten dugu?

Orientabideak: galdetu ea ezagutzen duten guk lehen erakutsi dugun ez bezalako salerosketa-prozesurik. Hitz eginez eta komentarioak sorraraziz, honako hau ulertu behar dute, alegia, ekoizle txikiek ekoizpenaren etapa batzuk beregana ditzaketela, kafea erosten duten enpresa europarreko harreman zuzenagoa lortuz. Denen artean horma-irudi bat egitea proposatu, non tren bat margotuko den; tren horrek bagoi batzuk dauzka –ekoizpenaren etapak–. Bagoi batzuk kentzen saiatu, hau da, produktuak kontsumitzaileenagan hurbilduz. Ekoizleei on eta kontsumitzaileei kalterik ez diela egingo konturatuko dira.

4 ETA GUK ZER EGIN DEZAKEGU?

Helburua: kafea eta beste produktu batzuk nola ekoiztu eta banatu diren ezagutzeko jakin-mina piztea. Merkataritza edo salerosketa justua ezagutzera eman, eta kontsumo arduratsua gauzatzeko gogoetari ekitea. Esku-hartze kolektiboa eragitea.

Orientabideak: lehen helburuari dagokionez, kontuan hartu ezin dugula produktu askoren jatorria eta ibilbidea ezagutu, eta ekoizpenaren baldintzak ere ez. Hala ere, dena ezinezkoa ez dela frogatzeko.

Modu apalean kontu dezakegu zer diren eta nolakoak diren kafe-ekoizle txikien kooperatibak eta merkataritza justuko dendak, non kooperatiba horiei erositako produktuak saltzen diren. Bi elementu horiek batuz, kafe-ekoizle txikiek beren lanaren truke prezio duina jasotzea lortzen da. Azkenik, salerosketari buruz ikusitako guztia aztertu ondoren, gure lankidetzaren edo gurasoena nolakoa izan daitekeen planteatu. "Merkataritza justiziaz" izeneko kanpainan parte hartzea gonbida ditzakegu. www.comercioconjusticia.com izeneko web-gunera konektatuz gero, oharkizun gehiago izango dituzue proposamenak bete ahal izateko. Horrela, aukera izango duzue nazioarteko merkataritza pobrezia erazteko lagungarri izan dadin borrokan ari garen milaka pertsonekin bat egiteko.

LMHko 3. ZIKLOA

MERKATARITZAREN MOKADUA

2

KAFEAREN IBIL BIDEA, EKOIZLEAREN QANDIK GEUREGANAINO

Ekoizleak kafea
ekoitzi edo
biltzen du

Merkatari batek
uzta erosten dio
ekoizle txikiari

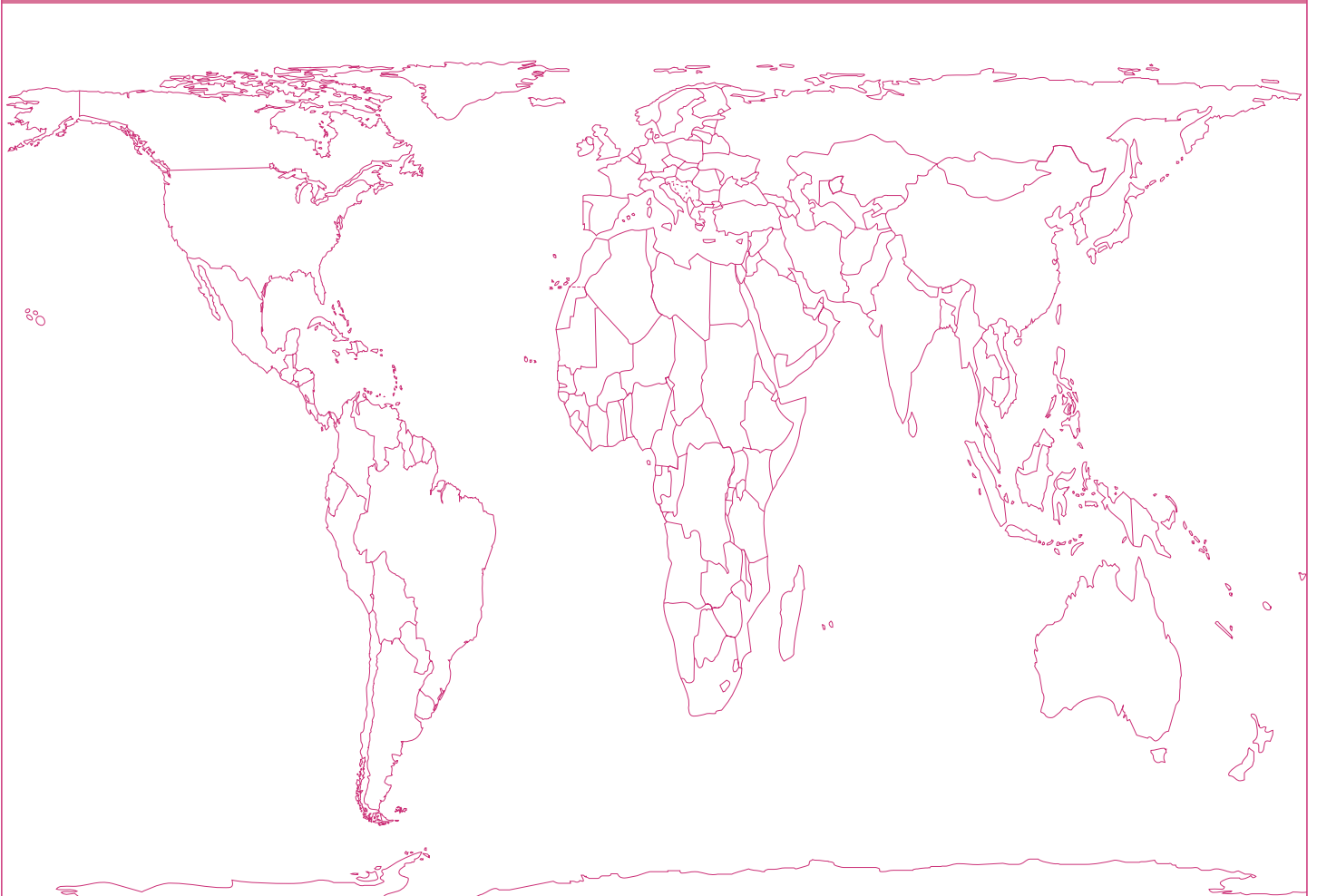

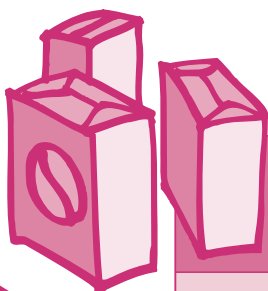
KOLOREZTA ITZAZU MUNDUKO KAFE-EKOIZLE NAGUSIAK

Amerika: Brasil, Kolonbia, Mexiko, Guatemala

Asia: Vietnam, Indonesia, India

Afrika: Boli Kosta, Uganda, Etiopia

**250 GR-KO PAKETE BAT 1,2 EURO
ORDAINTZEN BADA DENDAN, KALKULA EZAZU
ZENBAT ATERATZEN DUEN BAKOITZAK**

%3 kafe-ekoizle txikiek	
%30 azala kendu, xigortu eta ehotzen dutenek	
%10 bitartekariak (merkatariak eta handizkariak) eta esportatzaileak	
%42 enpaketatu eta banatzen duten enpresek	
%8 dendek eta supermerkatuek	
%7 estatuaren zergak	

Oxfam Internacional 2002 (Sodepau, Setem) izeneko Kafeari buruzko Txostenetik egokitua. Kafe-paketeak herrialde europar batean duen salmenta-preziotik abiatuta.

Merkatariak handizkari bati saltzen dio. Eta beste ekoizle askori ere erosten dio kafea

Handizkariak fabrikari saltzen dio kafea, azala kendu eta xigortzeko

Fabrikak edo esportatzaile batek Europako enpresa handiei saltzen die kafe xigortua. Eta garraioa antolatzen dute

KAFEAREN NAZIOARTEKO PREZIOA

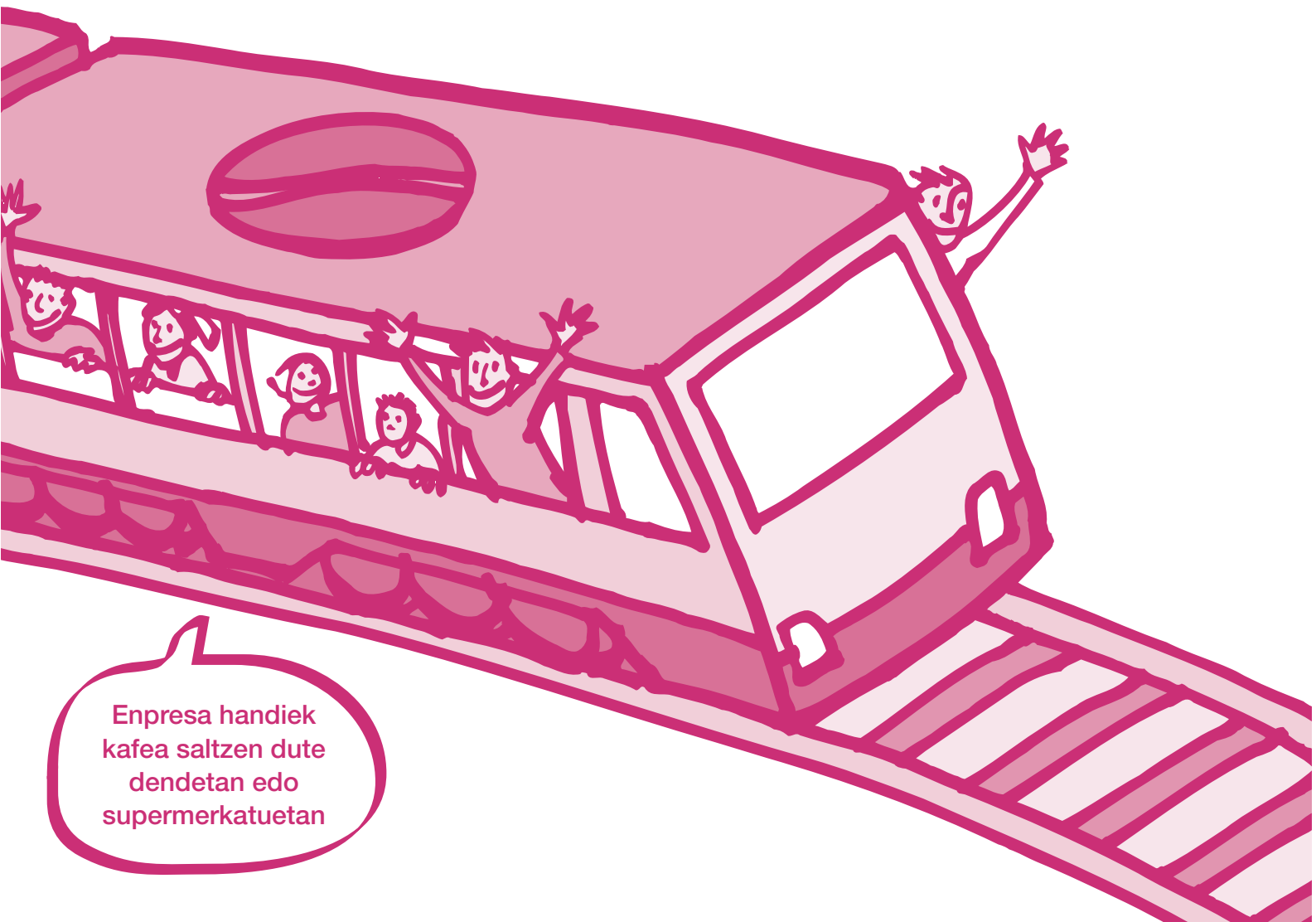

Iturria: ICO Statistics. Moneta-egokitzapena: 1 euro = 0'924\$

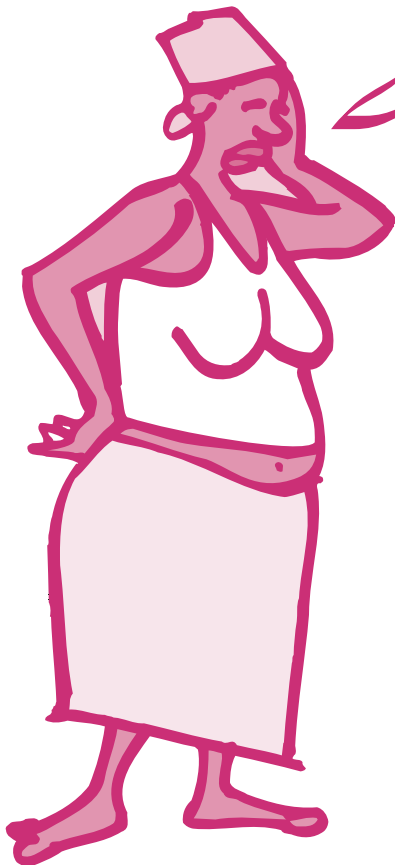
BITARTEKARIAK

PLANTÚ

Empresa handiek kafea saltzen dute dendetan edo supermerkatuetan

Kaixo, Tatu naiz, eta Uru eskualdean bizi naiz, Tanzanian. Kafearen prezioarekin gertatutakoa tamalgarria da. Duela urte batzuk, prezioak egokiak zirenean, gure seme-alabak eskolara joateko adina ekoizten genuen. Orain ezin dira joan, ez baitauekagu eskola ordaintzeko lain. Nola bidaliko ditugu gure haurrak eskolara, ondo elikatzeke ere ez daukagunean? Auskalo zer gertatuko den euriteak datozenean, beherakoaren, malariaren, eta abarren kontrako botikak ordaintzeko ere ez dugu izango...

ZER EGIN DEZAKETE EKOIZLE TXIKIEK BEREN EGOERA EKONOMIKOA HOBETZEKO?

Haitiko iparraldeko Carice Kooperatibak merkataritza justuko erakundeei saldu zien produkzio guztia 2000. urtean. 300 familiei erosi zitzaizen produkzio hori. Ekoizle txiki horiek 2,43 euro/kg hartu zuten. Kooperatibako kide Fabius Martil andereak hauxe zioen: "Ez dut pentsatu nahi zer gerta zitekeen Kooperatibarik gabe. Nire semeak ez zuen eskolara joaterik izango". Tokiko bitartekariak prezio ziztrinak eskaintzen dituzte kafearren truke. Une horretan 0,48 euro/kg.

≡ MERKATARITZA JUSTIZIAZ IZENKO KANPAINAN PARTE HARTU

NOLA?

- ≡ Sartu www.comercioconjusticia.com izeneko web-gunean, eta izena eman kanpainan; merkataritzaren arauak aldatu nahi ditugun milaka herritarretako bat izango zara munduan.

Gonbit egin gurasoei, adiskideei, denei, kanpainari atxikitzeko!!

- ≡ Bidali zure postalak web-orrian proposatutako enpresetara. konpainia handiek ekintza aproposak abiatzea nahi genuke, kafe-alorreko produktuek prezio duinak lor ditzaten.

Horrela, denon artean, merkataritzaren joko-arauak alda ditzakegu.

ZAIN GAUZKAZUE!!!